

ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΡΔΟΥ ΓΚΙΛΦΟΡΝΤ ΣΕ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Στη μνήμη του Δασκάλου μου Λίνου Πολίτη*

Σε ένα από τα έξι γράμματα του Σολωμού προς τον Λόρδο Γκίλφορντ, που είχα την τύχη να ανακαλύψω και να δημοσιεύσω πριν από δέκα χρόνια¹, έρχεται σήμερα να δει το φως της δημοσιότητας και η απάντηση του αποδέκτη του, που βρίσκεται σε τμήμα του Αρχείου Γκίλφορντ, το οποίο απέκτησε η Αναγνωστική Εταιρεία Κερκύρας πριν από λίγα χρόνια².

Η απάντηση, γραμμένη στα ιταλικά, αφορά το από 8 Δεκεμβρίου 1826 γράμμα που είχε στείλει ο Σολωμός από τη Ζάκυνθο προς τον Γκίλφορντ στην Κέρκυρα και βρίσκεται μαζί με άλλα αντίγραφα επιστολών που είχαν σταλεί από τον μεγάλο φιλέλληνα σε διαφόρους συγχρόνους του, πολιτικούς και ανθρώπους των γραμμάτων, Έλληνες και ξένους.

Με το γράμμα του εκείνο ο Σολωμός εξέφραζε την ανησυχία του για την υγεία του φίλου του Λόρδου Γκίλφορντ, που είχε επιδεινωθεί, καθώς και τα αισθήματα της θερμής φιλίας του προς τον Άγγλο ευπατρίδη. Παράλληλα

* Στις 5.12.1982, λίγες μέρες πριν πεθάνει ξαφνικά ο αείμνηστος Δάσκαλός μου Λίνος Πολίτης, απαντώντας σε γράμμα μου, με το οποίο του είχα αναγγείλει την εύρεση της απάντησης αυτής του Γκίλφορντ, μου έγραψε μεταξύ άλλων: «[...] βέβαια ελπίζομε και εύχομαι το Αρχείο Γκίλφορντ να μας χαρίσει και άλλα τέτοια εντυπωσιακά ευρήματα. Και πριν απ' όλα και τις άλλες απαντήσεις του Γκίλφορντ στο Σολωμό. «Ευτυχώς» (!) ο Ίκαρος αργοπορεί το τύπωμα του τόμου της Αλληλογραφίας του Σολωμού, που του τον έχω παραδώσει εδώ και δύο χρόνια. Έτσι θα μπορέσει να μπει και το καινούριό σας εύρημα (αν μου δίνετε την άδεια) — και ελπίζω και ό,τι άλλο βρείτε στο μεταξύ! [...]».

1. Έξι άγνωστα γράμματα του Σολωμού προς τον λόρδο Γκίλφορντ, *Ελληνικά* 29 (1976) 117-131. Βλ. επίσης την ανακοίνωσή μου, που δημοσιεύτηκε ως επιφυλλίδα στην εφημερίδα *Καθημερινή* (19.5.1975), το άρθρο του καθηγητή Ε. Κριαρά, 'Άγνωστα γράμματα του Σολωμού έρχονται στη δημοσιότητα, *Νέα Εστία* ΝΑ' (1977) 977-979 και την ανακοίνωση του Λίνου Πολίτη στο Δ' Πανιώνιο Συνέδριο, *Ζητήματα της αλληλογραφίας του Σολωμού, Κερκυραϊκά Χρονικά* 26 (1982) 365.

2. Ευχαριστώ τον κ. Κ. Νικολάκη-Μούχα, πρόεδρο της Αναγνωστικής Εταιρείας Κερκύρας, που μου παραχώρησε φωτοτυπία του αντίγραφου της επιστολής.

παρακαλούσε τον πρύτανη της Ιονίου Ακαδημίας να προσλάβει έναν φίλο του ως καθηγητή της Ιατρικής στο Ιόνιο πανεπιστήμιο.

Για τη φιλία Σολωμού-Γκίλφορντ δεν ξέραμε σχεδόν τίποτε, ώσπου δημοσιεύτηκαν τα γράμματα του πρώτου προς τον δεύτερο. Ξέραμε, βέβαια, ότι ο Σολωμός είχε αφιερώσει στον Γκίλφορντ ένα ιταλικό σονέτο³. Το ποίημα αυτό μάλιστα είχε δημιουργήσει σύγχυση σ' έναν από τους μελετητές του σολωμικού έργου, τον Φάνη Μιχαλόπουλο⁴, που εσφαλμένα έγραψε ότι, όταν ο Γκίλφορντ πέθανε το 1827, ο Σολωμός τον νεκρολόγησε μ' αυτό το σονέτο. Η αλήθεια είναι πως το σονέτο γράφτηκε πολύ νωρίτερα, πιθανότατα στα χρόνια 1820-21, όταν ο Γκίλφορντ, αφού είχε πάει στη Ζάκυνθο και είχε γνωριστεί με τον νεαρό ποιητή, έφευγε για την Αγγλία προκειμένου να συντονίσει τις ενέργειες για την ίδρυση της Ιονίου Ακαδημίας. Με την ευκαιρία εκείνη έγραψε ο Σολωμός το σονέτο. Για να κατευοδώσει την αναχώρηση του προστάτη και ευεργέτη της ελληνικής παιδείας, ο οποίος από το 1820 είχε ανακηρυχθεί «'Αρχων της Παιδείας» στα Επτάνησα και πρύτανης του πανεπιστημίου που επρόκειτο να ιδρυθεί⁵.

Ο φίλος του Σολωμού στη Ζάκυνθο, για τον οποίο γράφτηκε προς τον Γκίλφορντ το συστατικό γράμμα της 8ης Δεκεμβρίου 1826, ήταν ο Ιωάννης Κορκός, που είχε επιστρέψει στο νησί αφού είχε σπουδάσει την ιατρική επιστήμη στην Ιταλία. Γι' αυτόν λοιπόν τον φίλο, όπως νωρίτερα και για έναν άλλο, τον Ιταλό καθηγητή Gaetano Grassetti, μεταφραστή του Ύμνου στα ιταλικά, αναλαμβάνει ο Σολωμός να γράψει ένα θερμό συστατικό γράμμα. Και ο μεν Γκρασσέτι διορίστηκε στην έδρα της Λατινικής Φιλολογίας τον Οκτώβριο του 1825, ο δε Κορκός δεν ήταν δυνατό να προσληφθεί, γιατί υπηρετούσαν ήδη δύο καθηγητές της Ιατρικής και είχαν προταθεί για διορισμό άλλοι δύο.

Πριν δημοσιευθούν τα γράμματα του Σολωμού προς τον Γκίλφορντ, ξέραμε ότι οι φίλοι του στη Ζάκυνθο ήταν ο Ρώσσης, ο Γαλβάνης, ο Τερτσέτης, ο Πήλλικας και ο Στράνης⁶. Από το γράμμα του Σολωμού προς τον Γκίλφορντ και από την απάντηση που δημοσιεύεται σήμερα, μαθαίνουμε ότι στους φίλους του Σολωμού συγκαταλεγόταν και ο γιατρός Ιωάννης Κορκός, για τον οποίον έγραψε ο Σολωμός:

3. «A Lord Guilford», *Διονύσιου Σολωμού, Άπαντα, τόμος δεύτερος, Πεζά και ιταλικά* Έκδοση - Σημειώσεις Λίνου Πολίτη. Γ' έκδοση (ανατύπωση), Αθήνα, 1979, σ. 145.

4. Φάνη Μιχαλόπουλου, *Διονύσιος Σολωμός*, Αθήνα 1931, σ. 170. Βλ. σχετικά το άρθρο του Γ. Σπαταλά, Φρειδερίκος Γκουλφορντ, *Ελληνική Δημιουργία*, 3 (1948) 749.

5. Z. D. Ferriman, *Some English Philhellenes. VI. Lord Guilford, The Anglo-Hellenic League*, Λονδίνο 1919, σ. 85. Βλ. επίσης Γ. Ι. Σαλβάνου, *Περί της Ιονίου Ακαδημίας και του ιδρυτού αυτής Φρειδερίκου Νωρθ, κόμιστος Γύλφορντ*, *Ελληνική Δημιουργία* 3 (1948) 770.

6. Λίνου Πολίτη, *Ο Σολωμός στα γράμματά του*, Αθήνα 1956, σ. 16.

«...Ούτε θέλω να σας αποκρύψω ότι είχα στο νου μου να σας μιλήσω τελευταία για κάτι που πρέπει, νομίζω, να σας ενδιαφέρει πολύ, εφόσον είναι κάτι που έχει να κάνει με το πανεπιστήμιό σας. Πρόκειται για το εξής: Επειδή διαπιστώσατε την ανάγκη να ανατεθούν περισσότερα από ένα μαθήματα στον κάθε καθηγητή, θα ήθελα να σας προτείνω για την Ιατρική έναν δικό μας από τη Ζάκυνθο, ο οποίος και για τις επιστημονικές γνώσεις και για την ακεραιότητα του ήθους του είναι ένας από τους πιο εξαιρετικούς της πόλης. Είναι ο γιατρός κύριος Ιωάννης Κορκός, του οποίου η φιλία με τιμά, ικανότατος ελληνοεπίστολος και με πρόσφατες σπουδές που τελείωσε εδώ και τρία χρόνια στα πανεπιστήμια της Ιταλίας. Αν το κρίνετε σωστό να τον χρησιμοποιήσετε, σας διαβεβαιώνω πως θα προσθέσετε ένα νέο κόσμημα στο Πανεπιστήμιό σας κι εγώ θα χαρώ πάρα πολύ γι' αυτό.

«Ωστόσο, πότε θα μπορέσω να έχω την ελπίδα να σας ξαναδώ; Για μένα η μέρα εκείνη θα είναι μια πραγματική γιορτή, χαρούμενη όπως όταν ήμουν παιδάκι ήταν για μένα η μέρα των Χριστουγέννων, η Πρωτοχρονιά και τα παρόμοια. Όπως κι αν είναι, μη ξεχνάτε εκείνον που τόσο σας αγαπά και θαυμάζει τις αρετές σας και επιθυμεί να του δίνετε την ευκαιρία να σας δείχνεται

ο αφοσιωμένος φίλος,
Διονύσιος Σαλαμών»⁷

Στο πρώτο αίτημα του Σολωμού ο Γκίλφορντ απαντά ότι, παρ' όλη την επιθυμία του, δεν μπορεί να το ικανοποιήσει, ενώ για το δεύτερο αντιπροσκαλεί τον ποιητή στην Κέρκυρα, για να δει με τα ίδια του τα μάτια το μεγάλο πνευματικό απόκτημα, την Ιόνιο Ακαδημία, να γνωρίσει τους καθηγητές της και τους φοιτητές της και να φιλοξενηθεί στο φρούριο, όπου γίνονταν τα μαθήματα.

Η πρόσκληση αυτή του πρύτανη προς τον νεαρό ποιητή ήταν δελεαστική. Από τη μια μεριά το πνευματικό περιβάλλον της Κέρκυρας με το νεοσύστατο πανεπιστήμιο και από την άλλη οι προστριβές με τον αδερφό του, έκαναν τον Σολωμό, λίγο αργότερα (1828), να εγκατασταθεί οριστικά στην πρωτεύουσα των Ιόνιων Νησιών. Τα πρώτα αυτά χρόνια της Κέρκυρας, γράφει ο κατ' εξοχήν μελετητής του Σολωμού, ο Λίνος Πολίτης, είναι τα πιο ευτυχισμένα στη ζωή του Σολωμού, γεμάτα γαλήνη και ευδαιμονία.

Αλλά ας δούμε τώρα την απάντηση του Γκίλφορντ, σε μετάφραση από τα ιταλικά⁸:

7. Πάνος Καραγιώργου, *ό.π.*, σ. 128.

8. Το ιταλικό πρωτότυπο κείμενο είναι το παρακάτω:

Amico mio carissimo

Corfu 1/13 1827

Mi riaccrederebbe assai grato l'aver nell'Università una persona tanto da voi pregiata quanto lo è il Dottor Corcò. Ma la facoltà medica adesso è piena: e forse, il Governo stentarebbe a ricever quei pochi professori che ho proposti: Ognun però di questi sarà obbligato di far il mestier di due delle

Κέρκυρα 1/13 [Γανουαρίου](1) 1827

Πολυαγαπημένε μου φίλε,

Θα μου ήταν πολύ ευχάριστο να έχω στο Πανεπιστήμιο(2) ένα πρόσωπο που τόσο υπολήπτεσθε όσο είναι ο γιατρός Κορκός(3). Αλλά η Ιατρική Σχολή(4) είναι ήδη πλήρης και ίσως η Κυβέρνηση θα δυσκολευόταν να προσλάβει εκείνους τους λίγους καθηγητές που (της) έχω προτείνει. Ο καθένας όμως απ' αυτούς θα είναι υποχρεωμένος να κάνει τη δουλειά που κάνουν δύο καθηγητές στα πανεπιστήμια της Ιταλίας και η ιατρική ύλη δεν θα έχει έναν καθηγητή αποκλειστικά αφοσιωμένον σ' αυτή. Έτσι δεν μπορώ να έχω ελπίδες να σας εξυπηρετήσω σχετικά με αυτό, όπως πάρα πολύ θα το ήθελα.

Δεν προβλέπω τώρα πότε θα μου είναι δυνατό να έλθω στη Ζάκυνθο(5), αλλά ελπίζω πάντοτε να έλθω εκεί πριν από το Πάσχα. Αλλά εσείς, φίλε μου, γιατί δεν θέλετε να έλθετε(6) να δείτε αυτό που γίνεται από μας; Ελπίζω, αλήθεια, ότι θα σας άρεσε το Ίδρυμά μας. Θα ακούγατε τη γλώσσα, που με τόση δόξα καλλιεργείτε(7) να μην την κακομεταχειρίζονται μια δωδεκάδα(8) ανθρώπων με μεγάλη πολυμάθεια και με πολύ ταλέντο, και θα βλέπατε αν έχω άδικο να είμαι περήφανος για τους πεντακόσιους(9) νέους που μορφώνονται μέσα σ' αυτά τα τείχη(10), όπου, όπως ελπίζω, θα μείνετε. Χαίρετε, αγαπητέ φίλε. Πιστέψτε με ότι διατελώ με τα πιο ειλικρινή αισθήματα,

*Ο πιο αφοσιωμένος, ο πιο πιστός και αληθινός υπηρέτης
(υπογραφή) Κόμητας του Γκίλφορντ*

Υ.Γ. Ακόμη και αν υπήρχε κενή θέση στις έδρες της Ιατρικής, είμαι δεσμευμένος ήδη σε δύο, τους οποίους δεν μπορώ να παραλείψω.

Προς τον Ευγενή Κύριο

κ. Διονύσιο Σαλαμόν.

Ζάκυνθο.

Università d'Italia, e la materia medica non avrà un professor esclusivamente ad essa attaccata. Così non posso lusingarmi di far cosa grata a voi a quel riguardo, come avrei sommamente desiderato.

Non prevedo adesso quando mi sarà possibile andar a Zante ma spero sempre di andarvi prima di Pasqua. Ma voi amico mio, perchè non volete venir a veder ciò che si fa da noi. Credo veramente che non vi dispiacerebbe, il nuostro Stabilimento. Sentireste la lingua, che con tanta gloria coltivate no malmaneggiata da una dozena d'uomini di grand erudizione e di molto talento; e vedreste se ho torto di gloriarmi dei cinque cento giovani che ricevono la loro educazione dentro queste mura, dove fareste, a ciò che spero, il vostro soggiorno. Addio caro amico, credetemi qual sono, col più sincero affetto,

Vostro div^{mo} fed^{mo} amico e servitor vero
(firmato) C^e di Guilford

P.S. Anche se fosse vacanza nelle Cattedre mediche son impegnato già a due, ai quali non posso mancare.

Al Nobile Signore

il Sig. Dionisio Salamon.

Zante.

Σ χ ό λ ι α:

1. Ο μήνας (Ιανουάριος) παραλείπεται, αλλά τεκμαίρεται από τη σειρά που έχουν τα αντίγραφα των άλλων επιστολών.

2. Η αρτιούστατη Ιόνιος Ακαδημία κατά το ακαδημαϊκό έτος 1826-27 είχε τρεις έδρες της Ιατρικής επί συνόλου τριάντα μιας. Βάσιμη πηγή για την πληροφορία αυτή είναι ο Ανδρέας Κάλβος, που την ίδια χρονιά υπηρετούσε ως επί συμβάσει καθηγητής στην Ακαδημία και τον Απρίλη του 1827 είχε δημοσιεύσει μια ανταπόκριση για τα Επτάνησα στο έγκυρο φιλολογικό περιοδικό του Παρισιού *Revue Encyclopedique*⁹.

3. Για τον Ιωάννη Κορκό, που τόσο εκτιμούσε ο Σολωμός, ώστε να γράψει στον Γκίλφορντ «η φιλία του με τιμά», δεν ξέρουμε παρά ελάχιστα πράγματα. Ο ιστορικός της Ζακύνθου Λεωνίδα Ζώης στο βιβλίο του του αφιερώνει μόνο δύο γραμμές: «Κορκού Ιωάννης Ν., σπουδάσας εν Ιταλία την Ιατρικήν, κατά την δαφνηφορίαν εγράφη υπό φίλου Ν.Ν. δραμάτιον υπό τον τίτλον L'allogo παρασταθέν το 1821»¹⁰. Η έρευνα θα πρέπει να στραφεί προς τα οικογενειακά αρχεία Ζακύνθου, γιατί είναι πιθανό, στα κατάλοιπα ενός φίλου του ποιητή να υπάρχουν γράμματα και ακόμη —γιατί όχι;— και άγνωστα ποιήματα του Σολωμού.

4. Την ίδια χρονιά στην Ιατρική Σχολή υπηρετούσαν δύο καθηγητές, ο Γεώργιος Θεριανός, που σύμφωνα με το επίσημο πρόγραμμα δίδασκε Παθολογία και Φυσιολογία κάθε μέρα, και ο Στυλιανός Μαράτος, που δίδασκε Ανατομία κάθε μέρα. Ακριβής πηγή για την πληροφορία αυτή είναι το επίσημο ωρολόγιο πρόγραμμα που σώζεται στο Μουσείο της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας¹¹.

5. Είναι γνωστό ότι τη Ζάκυνθο τήν είχε επισκεφθεί ο Γκίλφορντ ως επόπτης εκπαιδύσεως το 1821¹². Η πρώτη όμως επίσκεψή του πραγματοποιήθηκε νωρίτερα, τουλάχιστον την άνοιξη του 1820, οπότε και θα πρέπει να χρονολογείται η γνωριμία του και η αρχή της φιλίας του με τον Σολωμό. Την επίσκεψή του αυτή τη μαθαίνουμε τόσο από το δημοσίευμα του Κάλβου¹³, όσο και από γράμμα του Αθανασίου Ψαλίδα σταλμένο προς τον Γκίλφορντ στη

9. Δ. Μάργαρη, Μια έκθεση του Ανδρέα Κάλβου για την Επτάνησο, *Αγγλοελληνική Επιθεώρηση* 3 (1947) 108. Βλ. ακόμα: Γ. Θ. Ζώρα, Η Κέρκυρα και η Ιόνιος Ακαδημία εις μίαν ανταπόκριση του Κάλβου, *Ελληνική Δημιουργία* 3 (1948) 745.

10. *Λεξικόν ιστορικών και λαογραφικών Ζακύνθου*, τόμ. Α', Αθήνα 1963, β' έκδ., σ. 317.

11. Γ. Ι. Σαλβάνου, *ό.π.*, σ. 780. Βλ. κυρίως, Γ. Η. Πεντόγαλου, *Η Ιατρική Σχολή της Ιονίας Ακαδημίας (1824-1828, 1844-1865)*, Θεσσαλονίκη 1980, σ. 72, 124-127.

12. Σ. Μ. Θεοτόκη, Περί της εκπαιδύσεως εν Επτάνησω. 1453-1864. *Κερκυραϊκά Χρονικά* 5 (1956) 91, 98.

13. Δ. Μάργαρη, *ό.π.*, σ. 108. Βλ. επίσης, Γ. Θ. Ζώρα, *ό.π.*, σ. 744.

Ζάκυνθο στις 21 Μαΐου 1820¹⁴. Στο γράμμα αυτό, γραμμένο σε αρχαϊκή γλώσσα, ο Ψαλίδας προσαγορεύει τον Γκίλφορντ «Μουσηγέτη» και «νέον Απόλλωνα» και τον προσκαλεί στην Ήπειρο για να τον στεφανώσει με δάφνινο στεφάνι.

6. Η μετάβαση και οριστική εγκατάσταση του Σολωμού στην Κέρκυρα πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του επόμενου χρόνου 1828¹⁵.

7. Η αναγνώριση του ποιητικού έργου του Σολωμού από τον Γκίλφορντ είναι φανερή. Την εποχή αυτή ο Σολωμός είναι, βέβαια, ευρύτερα γνωστός ως ποιητής. Εκτός από τη συλλογή των ποιημάτων του *Rime Improvisate*, που τύπωσε ο φίλος του Λουδοβίκος Στράνης το 1822 στην Κέρκυρα, το 1825 είχε τυπωθεί και ο Ύμνος και είχε μεταφραστεί στα ιταλικά, στα γαλλικά και στα αγγλικά. Ο Τρικούπης ενθουσιασμένος χαιρετίζει τον υμνητή της ελευθερίας με άρθρο του στην *Γενική Εφημερίδα*¹⁶, και σε γράμμα του προς τον Πολυλά αναφέρει: «Το όνομα του Σολωμού τότε ήταν στα στόματα όλου του κόσμου. Όλοι μιλούσαν για το ποιητικό του τάλαντο».

8. Κατά το ίδιο πανεπιστημιακό έτος, στη Φιλοσοφική Σχολή που αποτελούνταν από δύο τμήματα, το Τμήμα Επιστημών και το Τμήμα Φιλολογίας, σύμφωνα με το επίσημο πρόγραμμα που δημοσιεύτηκε τον Νοέμβριο του 1826 για χρήση των φοιτητών, υπηρετούσαν οι εξής 11 καθηγητές: Τμήμα Επιστημών: Στυλιανός Σπαθής (Βοτανική), Αθανάσιος Πολίτης (Πειραματική και Θεωρητική Χημεία), Ιωάννης Καρανδηνός (Στοιχεία Μαθηματικής), Γεώργιος Ιωαννίδης (Φιλοσοφία και Λογική), Ιωάννης Αριστείδης (Εκκλ. Μουσική και Ρητορική). Τμήμα Φιλολογίας: Χριστόφορος Φιλητάς (Ελλην. Φιλολογία και Λογογραφία), Ιάκωβος Λουσινιανός (Αγγλική Φιλολογία), Γαετάνος Γρασσέτης (Λατινική Φιλολογία και Ρωμαϊκή Ιστορία), Νικόλαος Μανιάκης (Νεωτέρα Ιστορία) και Κων/νος Σακελλαρόπουλος (Ελλην. Αρχαιολογία, Ιστορία, Παλαιογραφία και Επιγραφική)¹⁷. Σ' αυτούς προστέθηκε αργότερα ως έκτακτος, αμοιβόμενος από τον Γκίλφορντ, και ο Ανδρέας Κάλβος, που άρχισε τις παραδόσεις των μαθημάτων του (Ιταλική Λογοτεχνία) στις 5 Μαρτίου του 1827¹⁸.

9. Σε άλλο ανέκδοτο γράμμα του προς τον Άγγλο γιατρό Henry Holland, χρονολογημένο στον ίδιο μήνα (17 Ιανουαρίου 1827), ο Γκίλφορντ έγραφε:

14. Το γράμμα φυλάσσεται στην Αναγνωστική Εταιρεία, Αρχείο Γκίλφορντ.

15. Ε. Κριαρά, Η ζωή και το έργο του Σολωμού, *Νέα Εστία*, ΝΒ' (1978) 9.

16. Ναύπλιο, 21 Οκτ. 1825 (αριθ. 5).

17. Γ. Ι. Σαλβάνου, *ό.π.*, σ. 780. Βλ. επίσης Γ. Τυπάλδου-Ιακωβάτου, *Ιστορία της Ιόνιας Ακαδημίας. Έκδοση-Εισαγωγή-Σχόλια Σπ. Ι. Ασδραχάς*, Αθήνα 1982, «Ερμής», σ. 59.

18. Πάνου Καραγιώργου, Άγνωστα γράμματα του Κάλβου, *Δελτίο Αναγνωστικής Εταιρείας Κερκύρας* 19 (1982) 49-78.

«...Υπάρχουν τώρα διακόσιοι πενήντα φοιτητές στο Πανεπιστήμιο και σχεδόν άλλοι τόσοι μαθητές στο «Εφηβείο» ή Προπαρασκευαστικό Σχολείο. Δεν είναι μόνο έξυπνοι αλλά και ευπειθείς, και ασχολούμαι όχι τόσο πολύ με το να τους υποχρεώνω να μελετούν, όσο με το να τους εμποδίζω από το να μελετούν πολλά πράγματα συγχρόνως. Οι καθηγητές μας είναι έξοχοι και τα απλοελληνικά που μιλούνται εδώ λέγεται ότι είναι τα καλύτερα απ' όλη την Ελλάδα»¹⁹.

10. Τα μαθήματα της Ακαδημίας πρωτάρχισαν τον Οκτώβριο του 1823 στο σπίτι όπου έμενε ο Γκίλφορντ, και το οποίο ανήκε στον φίλο του G. Foresti. Αργότερα, την άνοιξη του 1824, με απόφαση του νέου ύπατου αρμοστή Fr. Adam, η Ακαδημία στεγάστηκε στο παλιό μέγαρο της Διοίκησης, στο παλιό φρούριο, και στις 29 Μαΐου 1824 έγιναν τα εγκαίνιά της. Στο φρούριο γίνονταν τα μαθήματα από το 1824 ως το 1841, οπότε η Ακαδημία μεταφέρθηκε στο ερειπωμένο σήμερα κτίριο, που είχε χτιστεί από τους Γάλλους αυτοκρατορικούς για να χρησιμεύσει ως στρατώνας. Η μεταστέγαση έγινε ύστερα από απόφαση της βρετανικής κυβέρνησης, σύμφωνα με την οποία τα φρούρια έπρεπε να χρησιμοποιούνται μόνο για στρατιωτικές ανάγκες²⁰.

Μετά από τη δημοσίευση αυτή της απάντησης του Γκίλφορντ σε ένα από τα έξι γράμματα του Σολωμού, ελπίζεται ότι σύντομα θα έρθουν στο φως και οι υπόλοιπες πέντε απαντήσεις και θα συμπληρωθεί έτσι το γνωστό σώμα της αλληλογραφίας των δύο σπουδαίων ανδρών.

Κέρκυρα

ΠΑΝΟΣ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΟΣ

19. Αναγνωστική Εταιρία (Αρχείο Γκίλφορντ).

20. Γ. Ι. Σαλβάνου, *ό.π.*, σ. 775, σημ. 10.